

L'impacte econòmic del tercer sector cultural a Catalunya. 2013

Dra. Anna Villarroya. Universitat de Barcelona

La greu crisi econòmica que ha travessat el país i la major participació de la societat civil en esferes de la vida política, social, cultural i també econòmica fan que l'estudi del valor econòmic del tercer sector cultural prengui una rellevància especial.

Tot i l'interès d'organismes internacionals i economies avançades a mesurar el valor econòmic d'aquest sector, el mètode de càlcul presenta encara certes mancances derivades bàsicament de la falta d'acord sobre la delimitació del concepte "tercer sector" i de la poca precisió de les eines tradicionals de mesura de l'impacte econòmic. A aquestes dues mancances s'hi afegeix el reduït nombre d'estudis que tracten específicament el tercer sector cultural.

En aquest context, i a partir de la metodologia d'anàlisi exposada en el treball de Villarroya, Escardíbul i Moreno (2012)¹, en les properes pàgines es quantifica l'activitat del tercer sector cultural a Catalunya l'any 2013. En concret, a partir de les dades que proporciona l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013, es calcula quina ha estat la contribució econòmica de l'activitat desenvolupada per les associacions culturals catalanes. L'existència de dades similars per als anys 2007 i 2009, depenent del tipus d'entitat, ha permès una anàlisi exploratòria de l'evolució de l'impacte econòmic d'aquest sector al llarg dels anys de crisi econòmica.

Dades clau d'impacte econòmic del tercer sector cultural el 2013

Entitats	• 3.445 associacions culturals
Pressupost	• 75 milions d'euros
Personal	• 51.200 treballadors (96 % voluntaris)
Valor econòmic voluntariat	• 380 milions d'euros

SUMARI

- 1. Presentació i antecedents**
- 2. Objectius**
- 3. Metodologia d'anàlisi**
 - 3.1. Delimitació conceptual del tercer sector cultural en l'àmbit d'aquest treball**
 - 3.2. La dimensió econòmica del tercer sector a Catalunya**
- 4. Presentació dels resultats principals**
 - 4.1. Dimensió econòmica del tercer sector cultural a Catalunya**
 - 4.2. Anàlisi comparativa respecte dels principals indicadors de l'economia catalana, el sector cultural empresarial i el tercer sector social**
 - 4.3. Valoració econòmica del treball voluntari del tercer sector cultural a Catalunya**
 - 4.4. Evolució temporal de la dimensió econòmica del tercer sector cultural a Catalunya**
- 5. Conclusions**
- 6. Referències bibliogràfiques**
- 7. Annexos**

1. Presentació i antecedents

Les dades recollides a l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013, encarregada pel Departament de Cultura i realitzada per BCF Consultors, obren la possibilitat de valorar econòmicament l'activitat del tercer sector cultural a Catalunya.

Així, a partir de la metodologia d'anàlisi exposada en el treball de Villarroya, Escardíbul i Moreno (2012)⁽¹⁾ es quantifica l'activitat del tercer sector cultural a Catalunya l'any 2013. En concret, es calcula quina ha estat la contribució econòmica de l'activitat desenvolupada per les associacions culturals en el territori català.

Atesa la publicació prèvia d'estadístiques sobre el tercer sector cultural a Catalunya, així com l'anàlisi del seu impacte econòmic, resulta també d'interès veure quina ha estat la incidència econòmica que la crisi ha tingut en aquest sector a Catalunya.

2. Objectius

L'objectiu principal d'aquest treball és, per tant, quantificar el valor econòmic de l'activitat del tercer sector cultural a Catalunya l'any 2013.

Atès que les dades referides a l'esmentada estadística se centren en les associacions culturals, de manera exploratòria es farà una anàlisi comparativa amb les dades recollides l'any 2007 per a les associacions culturals federades i l'any 2009 per a les associacions culturals no federades. Aquesta anàlisi permetrà veure quina ha estat l'evolució de l'impacte econòmic d'aquest sector al llarg d'aquests anys de crisi econòmica.

3. Metodologia d'anàlisi

En aquest apartat, per una banda, es descriu el concepte "tercer sector cultural" que s'utilitzarà en aquest treball i, per l'altra, la metodologia concreta d'anàlisi que permetrà mesurar econòmicament el tercer sector cultural a Catalunya.

⁽¹⁾ Villarroya Planas, A. (dir.); Escardíbul Ferrà, J.O.; Benlliure Moreno, F. (2012) "L'impacte econòmic del tercer sector cultural a Catalunya", *Estudis, Fulls de Cultura i Comunicació*, n. 27, octubre 2013, pp. 1-54. Disponible en línia: http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/SSCC/GT/Arxius%20GT/EC3r_sector.pdf

3.1. Delimitació conceptual del tercer sector cultural en l'àmbit d'aquest treball

El concepte “tercer sector cultural” que s'utilitzarà en aquest treball coincideix amb el recollit pel DEpartament de Cultura en l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013. En aquest document s'assimilen els conceptes “tercer sector cultural” i “associacions culturals”. Les dades prèvies sobre el tercer sector cultural procedents de diverses estadístiques encarregades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura indicaven l'existència d'una xarxa de més de 9.000 associacions (anys 2007 i 2009), 28 federacions d'abast català —que agruparien més del 50 % de les associacions culturals— (any 2007), 279 fundacions (any 2008) i 277 centres i instituts d'estudis (any 2007). A partir d'aquestes dades es pot observar com les associacions culturals (federades i no federades) representarien al voltant del 94 % de les entitats culturals existents a Catalunya.

Per a l'estadística actual, al llarg dels mesos de març i juny de 2014 es van establir 7.250 contactes amb associacions culturals catalanes i els seus responsables. A partir d'aquí es va configurar un cens inicial de 3.720 entitats, de les quals 275 (7,4 %) es van considerar baixes. Així, el qüestionari es va distribuir entre un cens final de 3.445 associacions adscrites al tercer sector cultural a Catalunya, de les quals es va obtenir resposta d'un 31 % (1.072 entitats). Per tal de ponderar les respostes de les entitats que no van respondre l'enquesta (el 69 %) es van establir grups de ponderació, definits per l'àmbit territorial i per l'àmbit cultural de l'entitat.

Així, doncs, en l'àmbit d'aquest treball s'entendrà per tercer sector cultural el conjunt d'associacions catalanes que tenen la cultura com a àmbit d'actuació principal, desenvolupen activitats sense ànim de lucre i no formen part del sector públic.

A la taula 1 es recullen els trets més característics d'aquestes entitats pel que fa al seu abast territorial, període de fundació, àmbits d'actuació, activitats més freqüents, perfil dels seus associats i equipaments en què desenvolupen la seva activitat.

Taula 1. Resum dels principals trets de les associacions culturals de Catalunya

	Associacions culturals
Abast territorial de les associacions (màxima recurrència)	Municipal (86,5 %)
	Comarcal (68,2 %)
	Catalunya (67,6 %)
	Estatal (23 %)
	Internacional (19,6 %)
Període de fundació	Abans del segle XX (4,7 %)
	De l'any 1976 al 2000 (49,1 %)
	De l'any 2000 en endavant (26,7 %)
Sectors d'activitat (adscripció)	Música (27,4 %)
	Ball, Dansa i Cercaviles (18 %)
	Bestiari i foc (14,5 %)
	Teatre (12,2 %)
Activitats (més significatives per sectors d'activitat)	Concerts (música i arts visuals)
	Exhibicions (balls, dansa i cercaviles, tradicions diverses, bestiari i foc, i castells)
	Exposicions (audiovisuals i patrimoni)
	Trobades (gegants)
	Conferències (literatura, artesanía, etc.)
Àmbit territorial dels associats	Metropolità (53,1 %)
	Ponent (10,7 %)
	Camp de Tarragona (9,8 %)
	Catalunya central (9,7 %)
	Terres de l'Ebre (4,2 %)
	Alt Pirineu i Aran (0,8 %)
Edat dels associats	Menors de 15 anys (13,2 %)
	Entre els 30 i els 44 anys (23,8 %)
	Entre els 45 i els 64 anys (28,8 %)
	Més grans de 65 anys (16,7 %)
Sexe dels associats	Homes (51,7 %)
	Dones (48,3 %)
Equipaments de les associacions	Disposició d'edifici mitjançant cessió (81,4 %)
	Disposició d'edifici mitjançant contracte de lloguer (9,7 %)
	Disposició de l'edifici en propietat (8,9 %)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013.

3.2. La dimensió econòmica del tercer sector cultural a Catalunya

La metodologia de treball que permetrà mesurar el valor econòmic del tercer sector cultural a Catalunya és la mateixa que la utilitzada en el treball previ de Villarroja, Escardíbul i Moreno (2012).

Així, a més dels indicadors tradicionals que mesuren la contribució econòmica d'un sector qualsevol a l'economia nacional, regional o local, s'hi aplicaran aquells més específics de l'àmbit no lucratiu i que se centren en la quantificació del valor econòmic del treball que desenvolupen els voluntaris.

Pel que fa al primer grup d'indicadors, es portarà a terme un estudi de la dimensió econòmica del tercer sector cultural a Catalunya. En concret, es calcularan les xifres globals de pressupost, contractats, voluntaris i nombre d'organitzacions a partir de les dades proporcionades en l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013. Posteriorment, aquestes dades es posaran en relació amb d'altres indicadors econòmics del país, per tal de facilitar-ne una anàlisi comparativa.

En concret, es calcularà:

- 3.2.1. El pes del tercer sector cultural català respecte de l'economia catalana en el seu conjunt, del sector cultural empresarial i del tercer sector social, en termes de volum d'ingressos o Valor Afegit Brut, segons els casos.
- 3.2.2. El pes de la població activa ocupada en el tercer sector cultural català en comparació amb la població activa ocupada en l'economia catalana, en el sector cultural empresarial i en el tercer sector social.
- 3.2.3. El pes de les organitzacions existents en el tercer sector cultural català en comparació amb el total d'empreses del país, el total d'empreses culturals catalanes i les organitzacions del tercer sector social.
- 3.2.4. La dimensió econòmica del treball voluntari en el tercer sector cultural a Catalunya.
- 3.2.5. L'evolució de les principals magnituds econòmiques del sector al llarg del període 2007/2009-2013.

3.2.1. El pes del tercer sector cultural català respecte de l'economia catalana en el seu conjunt, del sector cultural empresarial i del tercer sector social, en termes de volum d'ingressos o Valor Afegit Brut, segons els casos.

Els pressupostos del tercer sector cultural corresponents a l'any 2013 es compararan amb el VAB generat a l'economia catalana, amb el VAB generat pel sector cultural, així com amb els ingressos generats per d'altres sectors relacionats com, per exemple, el tercer sector social.

Per tal de respondre a les limitacions que presenten algunes de les dades disponibles s'han pres les decisions següents:

- ✓ El volum econòmic generat per les associacions culturals s'expressa en percentatges i en trams. Per tal de facilitar la comparativa temporal amb les dades procedents de l'enquesta anterior, s'ha decidit desglossar el tram superior de pressupost de l'any 2013 (més de 50.000 euros) en intervals més petits, amb la qual cosa ens apropem a les estimacions realitzades en l'enquesta anterior relativa a les associacions federades.

Els intervals que s'han considerat a partir de 50.000 euros són els mateixos que els de l'any 2007 (de 50.001 a 100.000 euros, de 100.001 a 200.000 euros, de 200.001 a 300.000 euros, de 300.001 a 500.000 euros, de 500.001 a 1.000.000 euros i de més d'1.000.000).

Tenint en compte que les associacions que han respost l'enquesta l'any 2013 no coincideixen totalment amb les de l'estudi anterior, s'han pres les decisions següents a partir de les dades disponibles:

- ⇒ Recordem que les dades recollides l'any 2007 feien referència a associacions culturals federades i les de l'any 2009, a associacions culturals no federades.
 - ⇒ L'any 2013 hi ha 96 entitats per sobre els 50.000 euros, 58,3 % (56) de les quals són federades i 41,7 % (40) no federades.
 - ⇒ Per tal de portar a terme l'assignació d'entitats de l'any 2013 a cada un d'aquests nous trams s'ha considerat oportú distingir entre les associacions federades i les no federades. Així, en el cas de les associacions federades que han contestat l'enquesta l'any 2013 (56), s'ha distingit entre aquelles que també van contestar l'enquesta l'any 2007 (30) i les noves (26). Les primeres s'han assignat als mateixos trams de pressupost que l'any 2007 i a les noves se'ls ha aplicat el pes que tenien les associacions federades que no apareixen a l'enquesta de 2013 (un total de 76) en cadascun dels intervals superiors a 50.000 euros l'any 2007. En el cas de les associacions no federades amb un pressupost superior als 50.000 euros l'any 2013 (un total de 40), s'ha decidit de situar-les totes en l'interval inferior, de 50.001 a 100.000 euros.
 - ⇒ Un cop assignades les associacions federades i no federades de 2013 amb pressupostos superiors als 50.000 euros a cadascun dels nous trams superiors s'ha elevat la mostra a la població.
 - ⇒ Atès que les dades de pressupost apareixen expressades en intervals s'ha aplicat la mitjana del tram a cadascuna de les entitats que formen part d'un tram en concret, per poder disposar així de valors absoluts. Per tal de solucionar la problemàtica del tram superior en què l'interval es presenta obert, s'hi han aplicat dos supòsits. Un primer supòsit més conservador en què s'utilitza el barem inferior i un altre, en què s'aplica un augment del 50 % a aquest barem inferior. L'augment del 50 % respon majoritàriament a l'increment que es produeix en els barems dels trams anteriors.
- ✓ A l'hora de fer l'anàlisi comparativa amb indicadors econòmics, les dades de pressupostos de les entitats del tercer sector cultural es compararan amb el VAB total de l'economia catalana. Aquesta dada s'ha extret de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) i fa referència a l'any 2013, el mateix any per al qual es disposa de dades del tercer sector cultural (vegeu: <http://www.idescat.cat/economia/inec?tc=3&id=8152>).

- ✓ Per a la comparativa amb el sector cultural s'utilitzarà la xifra del VAB generat per les empreses culturals. Aquesta xifra s'ha extret de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) i fa referència a l'any 2012, darrer per al qual es disposa de dades (vegeu: <http://www.idescat.cat/pub/?id=empcult&n=1&t=2012>).
- ✓ L'anàlisi comparativa amb el tercer sector social es realitzarà amb les dades de pressupost de les organitzacions del tercer sector que treballen per a la promoció de la persona i per a la inclusió dels col·lectius vulnerables. Les dades provenen de l'*Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya* (2013) elaborat per l'Observatori del Tercer Sector i fan referència a l'any 2011.

3.2.2. *El pes de la població activa ocupada en el tercer sector cultural català en comparació amb la població activa ocupada en l'economia catalana, en el sector cultural empresarial i en el tercer sector social.*

La població remunerada en les entitats del tercer sector cultural es compararà amb la mateixa dada relativa a l'economia catalana, al sector cultural empresarial, així com amb el pes ocupacional d'altres sectors relacionats com ara el tercer sector social. En concret:

- ✓ Per a l'anàlisi comparativa amb l'economia catalana s'utilitzaran les dades procedents de l'Idescat a partir de l'*Encuesta de Población Activa* de l'Institut Nacional de Estadística (INE) que fan referència a l'any 2013 (vegeu: <http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=3>).
- ✓ Per a l'anàlisi comparativa amb el sector cultural empresarial s'utilitzaran les dades d'ocupació l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), que fan referència a l'any 2012, darrer per al qual es disposa de dades (vegeu: <http://www.idescat.cat/pub/?id=empcult&n=2&t=2012>).
- ✓ Les dades sobre ocupació al tercer sector social provenen de l'*Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya* i fan referència a l'any 2011.

3.2.3. *El pes de les organitzacions existents en el tercer sector cultural català en comparació amb el total d'empreses del país, el total d'empreses culturals catalanes i les organitzacions del tercer sector social.*

En aquest darrer apartat s'han pres les decisions que es recullen a continuació:

- ✓ Per a la comparativa amb les empreses existents a l'economia catalana s'utilitzaran les dades de l'Idescat, a partir del Directori central d'empreses (DIRCE) de l'INE, que fan referència a l'any 2013, el mateix any per al qual es disposa de dades del tercer sector cultural (vegeu: <http://www.idescat.cat/economia/inec?tc=3&id=6004&dt=201300&x=8&y=11>).
- ✓ Per a la comparativa amb les empreses del sector cultural català s'utilitzaran les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) que fan referència a l'any 2012, darrer any per al qual es disposa de dades (vegeu: <http://www.idescat.cat/pub/?id=empcult&n=2&t=2012>).
- ✓ En el cas del tercer sector social, les dades provenen de l'*Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya* i fan referència a l'any 2011.

Taula 2. Fonts estadístiques utilitzades en l'anàlisi comparativa

	Autor (any) Font estadística	Any dades
Sector cultural		
VAB sector cultural	Idescat i Departament de Cultura, a partir de dades de l'Enquesta industrial d'empreses i de l'Enquesta anual de serveis de l'INE	2012
Ocupació sector cultural	Idescat i Departament de Cultura, a partir de dades de l'Enquesta industrial d'empreses i de l'Enquesta anual de serveis de l'INE	2012
Empreses sector cultural	Idescat i Departament de Cultura, a partir de dades de l'Enquesta industrial d'empreses i de l'Enquesta anual de serveis de l'INE	2012
Tercer sector social		
Pressupost tercer sector social	Observatori del Tercer Sector (2013) "Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya"	2011
Ocupació tercer sector social	Observatori del Tercer Sector (2013) "Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya"	2011
Entitats tercer sector social	Observatori del Tercer Sector (2013) "Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya"	2011
Economia catalana		
VAB economia catalana	Idescat "Dades sobre VAB"	2013
Ocupació economia catalana	Idescat "Encuesta de Población Activa de l'INE"	2013
Empreses economia catalana	Idescat a partir del "Directorio Central de Empresas de l'INE"	2013

Font: Elaboració pròpia.

3.2.4. La dimensió econòmica del treball voluntari en el tercer sector cultural a Catalunya

De la mateixa manera que en el treball previ, la valoració econòmica del voluntariat o personal no retribuït es realitzarà a partir de la metodologia harmonitzada coneguda com a "mètode del cost de reemplaçament", que ha estat la utilitzada en els estudis comparatius portats a terme per la Unió Europea. Aquest mètode calcula el valor d'una hora de treball voluntari a partir de la quantitat que l'organització que es beneficia d'aquest treball hauria de pagar si contractés el personal necessari per portar a terme aquest treball no remunerat. D'aquesta manera es valora el temps dels voluntaris a partir del que costaria reemplaçar aquest treball per treball remunerat.

L'absència de dades sobre les activitats específiques desenvolupades pels voluntaris en molts països ha conduït a prendre un salari de referència per a tots els voluntaris. Així, el *Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts (Manual sobre les institucions sense ànim de lucre en el Sistema Nacional de Comptes)* recomana prendre com a referència el salari mitjà aplicable al sector del serveis socials, tot i que en molts països aquest salari no és significativament diferent del salari mitjà. D'aquesta manera, els inputs voluntaris passen a convertir-se en llocs de treball equivalents a temps complet (TCE). Amb aquesta metodologia no es considera, per tant, les persones ocupades sinó els llocs de treball. El nombre de llocs de treball equivalents a temps complet (TCE) es calcula a partir del quocient entre el total d'hores efectivament treballades dividit per la mitjana anual de les hores treballades en llocs de treball a temps complet en el territori econòmic. Finalment, el nombre de voluntaris a TCE es multiplica pel salari mitjà del país.

En suma, aquests estudis calculen el valor econòmic del voluntariat en termes de TCE (aquest càlcul es basa en 44 setmanes laborals), així com el percentatge que aquest representa respecte del PIB. En concret, la International Labour Organization (ILO, 2011) assenyala com a variables clau necessàries per valorar el treball voluntari les següents:

- ⇒ El nombre de voluntaris
- ⇒ El nombre d'hores que treballen aquests voluntaris
- ⇒ El tipus de treball que desenvolupen
- ⇒ El marc institucional en què es desenvolupa el voluntariat (treball directe o a través d'una organització).
- ⇒ El tipus de sector en què desenvolupen l'activitat
- ⇒ El salari mitjà del país

És a partir d'aquestes premisses que s'ha volgut quantificar el valor econòmic dels treballadors voluntaris en l'àmbit cultural català. Les decisions que s'han pres són les següents:

- ⇒ L'enquesta identifica com a jornada completa la d'aquelles persones que dediquen entre el 80 i el 100 % de la jornada laboral anual a l'entitat; dedicació parcial, la de les persones que dediquen entre el 40 i el 80 % de la jornada laboral a l'entitat i les que hi han treballat per un període inferior a un any i, per últim, com a dedicació puntual la d'aquelles persones que presten ajuda a l'entitat de manera esporàdica (alguns cops a la setmana o al mes). Per portar a terme l'anàlisi s'ha assumit que la dedicació completa suposa entre el 80 % i el 100 % d'una jornada de 8 hores diàries; la jornada a temps parcial es correspondria entre el 40 i el 79 % d'una jornada de treball típica, i la puntual entre l'1 % i el 39 %.

En termes de dedicació diària, s'ha assumit que una jornada de treball completa equivaldria a 7,2 hores, una de parcial a 4,8 hores, i una de puntual a 1,6 hores. La suma dels tres grups donarà un total d'hores que es dividirà entre 7,2 per tal d'obtenir el nombre de jornades completes treballades, amb la qual cosa es podrà obtenir el nombre de llocs de treball anual a temps complet que suposa el treball voluntari.

- ⇒ L'únic salari al que s'ha pogut tenir accés és el recollit en l'*Encuesta anual de estructura salarial* (EAES) de l'INE, on es distingeix entre el sector industrial, el de la construcció i el de serveis. Així, doncs, s'ha utilitzat el salari mitjà d'aquest darrer sector. Les dades utilitzades fan referència a l'any 2012, darrer any per al qual es disposa de dades, i a Catalunya (vegeu: <http://www.idescat.cat/economia/inec?tc=3&id=5809&dt=201200&x=3&y=11>).
- ⇒ A partir de les dades recollides en els dos apartats anteriors, s'ha optat per una metodologia simple a l'hora de calcular el valor econòmic del treball voluntari, en què el total de llocs de treball a temps complet s'ha multiplicat pel salari mitjà del sector serveis.

3.2.5. L'evolució de les principals magnituds econòmiques del sector al llarg del període 2007/2009-2013.

Com s'ha vist en apartats anteriors d'aquest estudi, les dades relatives a l'enquesta de 2013 es compararan, de manera exploratòria, amb les dades procedents de dues enquestes anteriors: la d'associacions federades referida a l'any 2007 i la d'associacions no federades relativa a l'any 2009.

Per fer possible aquesta comparativa temporal, les dades relatives a l'any 2013, que inclouen dades tant d'associacions federades com de no federades, es compararan amb les dades d'associacions federades de 2007 a les quals se'ls assignarà un pes del 64,68 % i d'associacions no federades de 2009 a les quals se'ls assignarà un pes del 35,32 %.

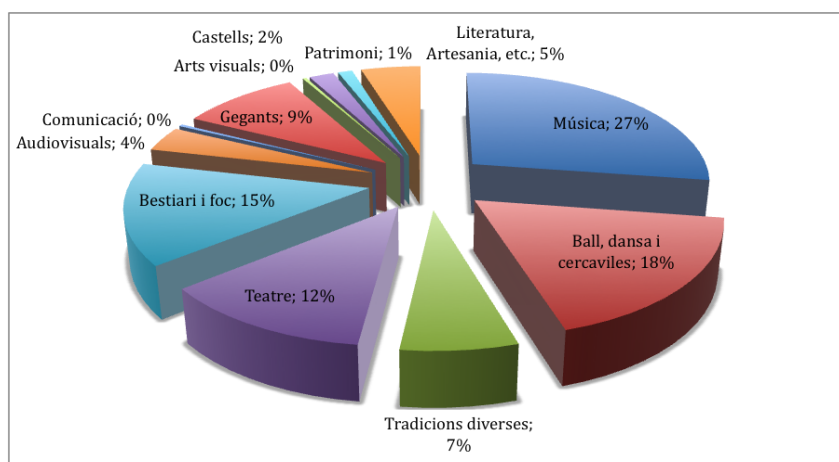
4. Presentació dels resultats principals

A continuació es recullen els resultats principals de l'anàlisi del valor econòmic del tercer sector cultural a Catalunya. Aquests es presenten en quatre grans apartats: en el primer apartat s'analitzen els resultats relatius a la dimensió econòmica del tercer sector cultural a Catalunya. En el segon apartat es realitza l'anàlisi comparativa respecte dels principals indicadors de l'economia catalana, el sector cultural empresarial i el tercer sector social a Catalunya. En el tercer apartat es porta a terme la valoració econòmica del treball voluntari i, per últim, en el quart es realitza una aproximació comparativa a les dades publicades els anys 2007 i 2009 sobre les associacions federades i no federades respectivament.

4.1. Dimensió econòmica del tercer sector cultural a Catalunya

Pel que fa al nombre d'entitats, de les 3.445 associacions adscrites al tercer sector cultural a Catalunya l'any 2013, el 27 % van realitzar activitats en el sector de la música, el 18 % en el del ball, la dansa i cercaviles, el 15 % en el del bestiar i foc, el 12 % en el teatre i el 9 % en el sector dels gegants (vegeu gràfica 1). La resta són sectors d'activitat menys recurrents.

Gràfic 1. Entitats del tercer sector cultural a Catalunya segons sector d'activitat, en percentatge. 2013

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013.

Quant al pressupost, tal com mostra la taula 3, el 70 % de les entitats del tercer sector cultural, l'any 2013, tenien un pressupost inferior als 10.000 euros, i van ser només el 8,96 % de les entitats les que van gaudir d'un pressupost superior als 50.000 euros.

Taula 3. Nombre d'entitats del tercer sector cultural a Catalunya segons pressupost anual, en nombres absoluts i en percentatge. 2013		
	Nombres absoluts	%
Menys de 3.000 euros	1.173	34,05
Entre 3.000 i 5.000 euros	624	18,10
Entre 5.001 i 10.000 euros	598	17,35
Entre 10.001 i 25.000 euros	460	13,34
Entre 25.001 i 50.000 euros	283	8,21
Més de 50.000 euros	309	8,96
Total	3.445	100,00

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Atenent al sector d'activitat, tal com reflecteix la taula 4, més del 40 % de les entitats geganteres, audiovisuals i dels sectors de la literatura i l'artesanía l'any 2013 tenien un pressupost inferior als 3.000 euros. En l'interval següent de pressupost (entre 3.000 i 5.000 euros) predominen amb un pes superior al 20 % les entitats de bestiar i foc, tradicions diverses i els geganteres. En el tercer interval (entre 5.001 i 10.000 euros) se situen més del 23 % de les associacions de comunicació, audiovisuals i bestiar i foc. El 35 % de les entitats castelleres i el 23 % de les de ball, dansa i cercaviles tenen pressupostos entre 10.001 i 25.000 euros. Amb pressupostos entre 25.001 i 50.000 euros s'hi troben el 26 % de les colles castelleres i amb pressupostos superiors als 50.000 euros anuals, el 34 % de les associacions d'arts visuals. Pel que fa a les franges superiors de pressupost destaca, per tant, el clar predomini de les entitats d'arts visuals (amb un percentatge del 47 %) en les franges de pressupost anual que oscil·len entre els 25.001 i els més de 50.000 euros, així com de les colles castellers, que en un 76 % dels casos tenen pressupostos entre 10.001 i més de 50.000 euros.

Taula 4. Nombre d'entitats del tercer sector cultural a Catalunya segons pressupost anual i sector d'activitat, en nombres absoluts i en percentatge. 2013						
	<3.000 €	Entre 3.000 i 5.000€	Entre 5.001 i 10.000€	Entre 10.001 i 25.000€	Entre 25.001 i 50.000€	>50.000 €
Música	35,0	17,9	17,5	9,2	8,8	11,6
Ball, dansa i cercaviles	30,8	13,9	13,6	23,2	10,8	7,9
Tradicions diverses	20,8	20,9	21,9	14,8	11,3	10,3
Teatre	30,1	16,2	18,8	12,7	6,8	15,4
Bestiar i foc	36,2	25,1	23,2	12,5	3,0	0,0
Audiovisuals	41,9	14,1	23,8	6,3	6,5	7,5
Comunicació	36,4	18,2	27,3	9,1	9,1	0,0
Gegants	46,7	20,7	17,6	11,6	2,2	1,2
Arts visuals	33,6	7,2	6,9	5,3	13,3	33,6
Castells	2,7	10,0	11,0	34,5	25,8	16,1
Patrimoni	38,8	15,0	12,1	14,8	6,7	12,7
Literatura, artesanía, etc.	42,3	14,9	14,5	10,5	8,5	9,3
Total	34,0	18,0	18,0	13,7	7,8	8,5

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013.

Per tal de facilitar la comparativa amb les dades de pressupost d'enquestes anteriors i millorar-ne l'estimació, s'ha desglossat el darrer tram de pressupost (més de 50.000 euros) en intervals més reduïts i en el darrer interval que es presenta obert s'han considerat dos supòsits (vegeu apartat 3 i taula 5).

Taula 5. Pressupost anual de les entitats del tercer sector cultural a Catalunya. 2013	
	Nombres absoluts
Més d'1.000.000 euros _ Supòsit 1	3.213.623
Més d'1.000.000 euros _ Supòsit 2	4.820.434
Entre 500.001 i 1.000.000 euros	7.230.648
Entre 300.001 i 500.000 euros	6.427.247
Entre 200.001 i 300.000 euros	7.230.658
Entre 100.001 i 200.000 euros	6.266.579
Entre 50.001 i 100.000 euros	15.666.499
Entre 25.001 i 50.000 euros	10.605.085
Entre 10.001 i 25.000 euros	8.042.312
Entre 5.001 i 10.000 euros	4.483.298
Entre 3.000 i 5.000 euros	2.493.769
Menys de 3.000 euros	1.758.870
Pressupost total supòsit 1	73.418.588
Pressupost total supòsit 2	75.025.400

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Així, doncs, en termes globals, l'any 2013, les entitats del tercer sector cultural van generar una xifra de pressupost propera als 75 milions d'euros (atenent al segon dels supòsits plantejats).

Taula 6. Distribució dels ingressos i de les despeses del tercer sector cultural a Catalunya, en percentatge. 2013	
	%
Ingressos	
Quotes associats	23,9
Venda béns i serveis	17,1
Recaptació de fons	16,1
Donacions	4,3
Patrocinis	3,0
Subvencions	33,5
Altres	2,1
Total	100,0
Despeses	
Corrents	64,2
Personal	6,4
Financeres	1,8
Inversions	6,5
Altres despeses	21,1
Total	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Quant al desglossament del pressupost en partides d'ingressos i despeses (vegeu taula 6), una tercera part dels ingressos procedeix de les subvencions, seguida de les quotes dels associats (amb un pes del 24 %), i de la venda de béns i serveis i recaptació de fons, amb un pes del 17 % i el 16 % respectivament. Pel que fa a les despeses, dues terceres parts són bàsicament despeses corrents.

Per sectors d'activitat, tal com mostra la taula 7, hi destaquen: les quotes dels associats en les activitats de comunicació (amb un pes del 54 %) i audiovisuals (41 %); la venda de béns i serveis en el cas de les activitats de teatre (amb un pes del 27 %, 10 punts percentuals per damunt de la mitjana); la recaptació de fons que supera el 20 % en les activitats castelleres i de bestiar i foc; les donacions que assoleixen un pes del 14,5 % en el cas de les activitats de comunicació; el pes dels patrocinis que dobla la mitjana en les tradicions diverses (6,7 %) i, finalment, el predomini de les subvencions en el cas de les colles geganteres (amb un pes del 55 % enfront de la mitjana, que és del 33,5 %).

Taula 7. Distribució dels ingressos del tercer sector cultural a Catalunya segons sector d'activitat, en percentatge. 2013

	Quotes associats	Venda béns i serveis	Recaptació de fons	Donacions	Patrocinis	Subvencions	Altres
Música	31,9	16,6	12,5	5,7	2,8	29,5	1,1
Ball, dansa i cercaviles	27,6	14,6	17,9	2,7	3,2	31,5	2,6
Tradicions diverses	14,2	17,8	15,8	4,2	6,7	38,6	2,6
Teatre	19,6	26,8	19,8	3,1	3,0	22,3	5,4
Bestiari i foc	15,5	20,3	20,3	2,5	1,5	39,7	0,2
Audiovisuals	41,0	13,1	9,2	3,5	1,6	27,3	4,3
Comunicació	54,1	5,9	0,9	14,5	0,0	24,5	0,0
Gegants	12,0	8,0	15,8	5,9	3,4	54,7	0,2
Arts visuals	24,8	18,7	15,5	5,1	2,8	32,1	0,9
Castells	14,3	23,0	22,3	3,2	3,4	32,7	1,1
Patrimoni	30,5	19,9	15,1	9,5	3,6	21,3	0,2
Literatura, artesanía, etc.	25,2	12,8	12,0	6,4	3,9	33,7	6,0
Total	23,9	17,1	16,1	4,3	3,0	33,5	2,1

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Quant a la distribució de les despeses entre els diferents sectors d'activitat, la taula 8 reflecteix el clar predomini de les despeses corrents en el cas de les activitats de comunicació (83 %), bestiar i foc (76 %), castells i gegants (72 % en ambdós casos), en les quals se supera de manera rellevant la mitjana dels dotze sectors d'activitat (64 %). En el cas de les despeses de personal destaquen les activitats musicals, amb un pes del 16 % enfront de la mitjana (6 %). Per últim, cal esmentar el pes, proper al 12 %, de les inversions en les activitats de teatre i audiovisuals, en les que gairebé dobla la mitjana (6,5 %).

Taula 8. Distribució de les despeses del tercer sector cultural a Catalunya segons sector d'activitat, en percentatge. 2013

	Despeses corrents	Despeses de personal	Despeses financeres	Inversions	Altres despeses
Música	57,5	16,2	2,4	4,1	19,7
Ball, dansa i cercaviles	61,4	3,6	1,4	4,5	29,1
Tradicions diverses	69,8	1,0	1,3	4,4	23,5
Teatre	62,4	6,6	2,5	12,8	15,6
Bestiari i foc	75,5	0,7	1,2	7,9	14,8
Audiovisuals	55,0	0,3	2,5	11,3	30,9
Comunicació	82,9	9,1	1,1	3,0	3,9
Gegants	71,7	0,4	0,5	6,5	20,8
Arts visuals	51,6	6,1	2,2	6,1	34,0
Castells	72,3	0,0	2,0	9,6	16,0
Patrimoni	66,8	4,5	3,3	5,6	19,7
Literatura, artesanía, etc.	64,2	4,7	1,7	5,5	23,8
Total	64,2	6,4	1,8	6,5	21,1

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Pel que fa a l'ocupació, el tercer sector cultural a Catalunya ocupava, l'any 2013, 2.266 treballadors remunerats i 48.995 de voluntaris. Així, per a cada treballador remunerat hi havia gairebé 22 voluntaris.

Taula 9. Tipus de dedicació i funció del personal del tercer sector cultural a Catalunya, en nombres absoluts i percentatge. 2013

	Treballadors	%
Tipus de dedicació		
Completa	2.398,5	4,7
Parcial	9.759,0	19,0
Puntual	39.102,9	76,3
Total	51.260,4	100,0
Funcions		
Directius/ives	13.939,7	27,2
Especialistes sectorials	15.185,0	29,6
Tècnics/iques	18.430,7	36,0
Administratius/ives	3.704,9	7,2
Total	51.260,4	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Atenent a la dedicació, tal com mostra la taula 9, només el 5 % dels treballadors tenen dedicació completa a l'entitat, i són els treballadors amb dedicació puntual els que predominen en el tercer sector cultural. La dedicació parcial està representada pel 19% dels treballadors.

Les funcions tècniques són les més nombroses, amb un 36 % dels treballadors, seguides de les de major especialització sectorial (amb un 30 % dels treballadors) i les de caire directiu (amb un 27 % dels treballadors). Les menys nombroses, amb un 7 % dels treballadors, són les de tipus administratiu.

Pel que fa a la distribució de personal remunerat i voluntari entre els diferents sectors d'activitat (vegeu taula 10a), el 93 % dels treballadors remunerats i el 57 % dels voluntaris es concentren en tres dels dotze sectors d'activitat considerats a l'estadística: el musical (amb el 60 % dels treballadors remunerats i el 20 % dels voluntaris), el del ball, dansa i cercaviles (amb el 16 i el 17 % dels treballadors remunerats i voluntaris respectivament) i el del teatre (amb el 17 % i el 20 % dels treballadors remunerats i voluntaris respectivament). Cal destacar també, però, el pes del voluntariat en les entitats de bestiar i foc, que compta amb el 18 % de personal voluntari.

Quant a la distribució dels diferents tipus de personal dins de cada àmbit cultural, a la taula 10b s'observa com els majors percentatges de treballadors remunerats es concentren en els sectors de les arts visuals (amb un 13,4 % dels treballadors) i de la música (12,1 %), seguits pels de patrimoni, teatre, ball, dansa i cercaviles, tots ells amb percentatges propers al 4 %.

Taula 10a. Personal remunerat i voluntari del tercer sector cultural a Catalunya segons sector d'activitat, en nombres absoluts i percentatge. 2013

	Remunerat		Voluntari		Total	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Música	1.353,3	59,7	9.820,4	20,0	11.173,7	21,8
Ball, dansa i cercaviles	357,0	15,8	8.424,2	17,2	8.781,2	17,1
Tradicions diverses	61,9	2,7	2.902,3	5,9	2.964,3	5,8
Teatre	395,3	17,4	9.852,1	20,1	10.247,4	20,0
Bestiari i foc	5,0	0,2	8.634,3	17,6	8.639,3	16,9
Audiovisuals	7,1	0,3	1.039,6	2,1	1.046,7	2,0
Comunicació	0,0	0,0	107,0	0,2	107,0	0,2
Gegants	7,3	0,3	4.221,1	8,6	4.228,5	8,2
Arts visuals	15,0	0,7	97,1	0,2	112,2	0,2
Castells	0,0	0,0	963,1	2,0	963,1	1,9
Patrimoni	23,8	1,1	543,2	1,1	567,0	1,1
Literatura, artesanía, etc.	39,9	1,8	2.390,1	4,9	2.430,1	4,7
Total	2.265,6	100,0	48.994,5	100,0	51.260,5	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Taula 10b. Personal remunerat i voluntari del tercer sector cultural a Catalunya segons sector d'activitat, en nombres absoluts i percentatge. 2013

	Remunerat		Voluntari		Total	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Música	1.353,3	12,1	9.820,4	87,9	11.173,7	100,0
Ball, dansa i cercaviles	357,0	4,1	8.424,2	95,9	8.781,2	100,0
Tradicions diverses	61,9	2,1	2.902,3	97,9	2.964,3	100,0
Teatre	395,3	3,9	9.852,1	96,1	10.247,4	100,0
Bestiari i foc	5,0	0,1	8.634,3	99,9	8.639,3	100,0
Audiovisuals	7,1	0,7	1.039,6	99,3	1.046,7	100,0
Comunicació	0,0	0,0	107,0	100,0	107,0	100,0
Gegants	7,3	0,2	4.221,1	99,8	4.228,5	100,0
Arts visuals	15,0	13,4	97,1	86,5	112,2	100,0
Castells	0,0	0,0	963,1	100,0	963,1	100,0
Patrimoni	23,8	4,2	543,2	95,8	567,0	100,0
Literatura, artesanía, etc.	39,9	1,6	2.390,1	98,4	2.430,1	100,0
Total	2.265,6	4,4	48.994,5	95,6	51.260,5	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

4.2. Anàlisi comparativa respecte dels principals indicadors de l'economia catalana, el sector cultural empresarial i el tercer sector social

A les taules 11 i 12 es poden veure les principals dades econòmiques del tercer sector cultural a Catalunya, l'any 2013, en relació amb l'economia catalana, el sector cultural empresarial i el tercer sector cultural.

Quant a l'anàlisi comparativa amb l'economia catalana, les associacions del tercer sector cultural representen al voltant del 0,6 % de les empreses catalanes; el pressupost que gestionen equivaldria al 0,04 % del VAB de l'economia catalana i els treballadors ocupats en el sector suposarien a l'entorn del 0,1 % dels treballadors de l'economia catalana.

La comparativa amb el sector cultural empresarial posa de relleu com les entitats del tercer sector cultural tenen un pes equivalent al 9,6 % de les empreses del sector i gestionen un pressupost proper al 2 % del VAB generat en el sector cultural. Pel que fa al volum d'ocupació, si comparem els 2.266 treballadors remunerats del tercer sector cultural amb els 103.332 treballadors del sector cultural s'observa com els treballadors remunerats de les entitats del tercer sector cultural representen al voltant del 2,2 % dels treballadors del sector cultural.

En relació amb el tercer sector social, les entitats del tercer sector cultural gestionen un pressupost que equivaldria a l'1,2 % del pressupost del tercer sector social i ocupen el 2,2 % dels treballadors remunerats i el 16,3 % dels voluntaris del tercer sector social.

Taula 11. Dades comparatives del tercer sector cultural amb l'economia catalana, el sector cultural empresarial i el tercer sector social a Catalunya, en nombres absoluts, sense el valor econòmic del treball voluntari inclòs. 2013

	Empreses / Entitats	VAB / Pressupost	Ocupació remunerada	Ocupació voluntària
Economia catalana	590.629	186.519.000.000	2.969.600	-
Sector cultural empresarial	35.856	3.752.851.000	103.332	-
Tercer sector social	6.800	6.000.000.000	102.000	300.000
Tercer sector cultural_supòsit 1	3.445	73.418.588	2.266	48.995
Tercer sector cultural_supòsit 2	3.445	75.025.400	2.266	48.995

Nota: Les dades relatives a l'economia catalana fan referència a l'any 2013, les del sector cultural a 2012 i les del tercer sector social a 2011.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Taula 12. Dades comparatives del tercer sector cultural amb l'economia catalana, el sector cultural empresarial i el tercer sector social a Catalunya, en percentatge, sense el valor econòmic del treball voluntari inclòs. 2013

	Empreses / Entitats	VAB / Pressupost_1	VAB / Pressupost_2	Ocupació remunerada	Ocupació voluntària
Economia catalana	0,6	0,04	0,04	0,1	-
Sector cultural empresarial	9,6	1,96	2,00	2,2	-
Tercer sector social	50,7	1,22	1,25	2,2	16,3

Nota: Les dades relatives a l'economia catalana fan referència a l'any 2013, les del sector cultural a 2012 i les del tercer sector social a 2011.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

4.3. Valoració econòmica del treball voluntari del tercer sector cultural a Catalunya

Tal com mostrava la taula 9, al voltant del 80 % dels treballadors voluntaris tenen una dedicació puntual o esporàdica a les associacions culturals catalanes.

Per tal de calcular la valoració econòmica del treball voluntari (vegeu apartat 3.2.4), cadascuna de les dedicacions s'ha traduït en hores de treball diàries, que s'han multiplicat per 5 dies setmanals i per 44 setmanes anuals. Els resultats, que es recullen en la taula 13, mostren com la dedicació diària és de 116.546 hores, que suposen un total de 25.640.120 hores anuals.

Atenent a la metodologia proposada en l'apartat 3.2.4, si el total d'hores diàries es divideix entre les 7,2 hores de treball que suposaria una jornada, això donaria com a resultat 16.187 llocs de treball a jornada completa. Prenent com a referència el salari mitjà anual d'un treballador remunerat a jornada completa en el sector serveis a Catalunya, que seria de 23.354,95 euros bruts anuals, el valor econòmic d'aquests 16.187 treballadors voluntaris a jornada completa seria de 378.045.278 euros, xifra que multiplicaria per 6 el pes econòmic inicial del tercer sector cultural (vegeu taula 14).

	Completa	Parcial	Puntual	Total
Treballadors voluntaris segons dedicació	1.948	8.509	38.548	49.005*
Hores de treball per jornada	7,2	4,8	1,6	
Total hores voluntàries diàries	14.026	40.843	61.677	116.546

Nota: *Com a conseqüència de l'arrodoniment de decimals, aquesta xifra no coincideix exactament amb els 48.995 voluntaris que apareixen en l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013.

Tercer sector cultural	
Hores diàries dedicació completa	14.026
Hores diàries dedicació parcial	40.843
Hores diàries dedicació puntual	61.677
Total hores diàries	116.546
Total llocs de treball	16.187
Total valor voluntariat	378.045.278

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Si afegim la valoració econòmica del treball voluntari als recursos generats pel tercer sector cultural, les taules 15 i 16 mostren com es produiria un increment rellevant del valor econòmic del tercer sector cultural a Catalunya, que passaria a representar el 0,24 % del VAB català, el 7,5 % del volum econòmic generat en el tercer sector social i el 12 % del VAB del sector cultural empresarial català. Aquestes diferències substancials en termes d'aportació al VAB s'observen comparant les dades amb les taules 11 i 12.

Taula 15. Dades comparatives del tercer sector cultural amb l'economia catalana, el sector cultural empresarial i el tercer sector social a Catalunya, en nombres absoluts, amb el valor econòmic del treball voluntari inclòs. 2013

	Empreses / Entitats	Pressupost total	Ocupació remunerada	Ocupació voluntària
Economia catalana	590.629	186.519.000.000	2.969.600	-
Sector cultural empresarial	35.856	3.752.851.000	103.332	-
Tercer sector social	6.800	6.000.000.000	102.000	300.000
Tercer sector cultural_supòsit 1	3.445	451.463.866	2.266	48.995
Tercer sector cultural_supòsit 2	3.445	453.070.678	2.266	48.995

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Taula 16. Dades comparatives del tercer sector cultural amb l'economia catalana, el sector cultural empresarial i el tercer sector social a Catalunya, en percentatge, amb el valor econòmic del treball voluntari inclòs. 2013

	Empreses / Entitats	VAB / Pressupost_1	VAB / Pressupost_2	Ocupació remunerada	Ocupació voluntària
Economia catalana	0,6	0,24	0,24	0,1	-
Sector cultural empresarial	9,6	12,03	12,07	2,2	-
Tercer sector social	50,7	7,52	7,55	2,2	16,3

Nota: Les dades relatives a l'economia catalana fan referència a l'any 2013, les del sector cultural a 2012 i les del tercer sector social a 2011.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

4.4. Evolució temporal de la dimensió econòmica del tercer sector cultural a Catalunya

Tal com s'ha vist en l'apartat 3 d'aquest treball, la comparativa amb anys anteriors s'ha realitzat a partir de les dades corresponents a les associacions federades de 2007 i no federades de 2009, i s'ha assignat a cadascuna d'aquestes un pes del 64,68 % i del 35,32 %, respectivament.

Tot i que es tracta d'un mer exercici exploratori, la comparativa temporal (vegeu taula 17) posa en relleu un augment superior al 35 % en el cas de l'ocupació voluntària. En sentit contrari, la resta de magnituds experimenten un descens que oscil·la entre el 12 %, en el cas del nombre d'entitats, i el 46 % en el cas de l'ocupació remunerada.

Taula 17. Principals resultats de l'impacte econòmic del tercer sector cultural a Catalunya, anys 2007/2009 i 2013			
	2007/2009	2013	Variació període (en %)
Entitats	3.904	3.445	-11,8
Pressupost total supòsit 1	89.573.913	73.418.588	-18,0
Pressupost total supòsit 2	97.407.929	75.025.400	-23,0
Ocupació remunerada	4.213	2.266	-46,2
Ocupació voluntària	35.874	48.995	36,6

Font: Elaboració pròpia a partir de Villarroya Planas, Escardíbul Ferrà i Benlliure Moreno (2012) i l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Si tenim en compte el signe de l'evolució temporal més que les xifres concretes, es pot observar, doncs, una millora de les dades relatives al voluntariat. La disminució del personal remunerat i dels ingressos també resulta coherent amb l'esdevenir de l'economia catalana al llarg del període d'anàlisi, en què la destrucció d'ocupació ha estat un tret distintiu del nostre mercat de treball. Per la seva banda, la reducció en el nombre d'entitats també podria venir motivada en el cas d'entitats amb pressupostos molt reduïts per l'efecte de la crisi econòmica, que ha suposat una forta disminució de les subvencions públiques i dels ingressos procedents dels associats.

5. Conclusions

Són nombrosos els estudis i informes que posen de relleu el valor econòmic del tercer sector, com a generador d'ingressos, d'ocupació, de nous negocis, d'habilitats i competències i de cohesió comunitària, ja que tots aquests són elements d'una economia sostenible (GVA Grimley, 2010).

Més enllà de la indiscutible contribució social del voluntariat cal, doncs, parlar també de la seva contribució econòmica, especialment destacable en moments de crisi econòmica i de major protagonisme de la societat civil en les esferes social, política, cultural i també econòmica.

Tot i les limitacions metodològiques assenyalades al llarg del treball, a partir de les dades subministrades en l'Estadística del tercer sector cultural a Catalunya – 2013, s'ha estimat que les organitzacions del tercer sector cultural l'any 2013 gestionaven un pressupost al voltant dels 75 milions d'euros. Si a aquesta xifra inicial s'hi afegeix la valoració econòmica del treball voluntari, d'uns 378 milions d'euros, les entitats del tercer sector cultural a Catalunya generarien entorn als 450 milions d'euros.

Taula 18. Principals resultats de l'impacte econòmic del tercer sector cultural a Catalunya. 2013

Entitats	3.445
% respecte d'empreses de Catalunya	0,6
% respecte d'empreses culturals	9,6
Valor econòmic generat (supòsit 2)	75 milions
% respecte del VAB Catalunya	0,04
% respecte de la facturació empreses culturals	2,00
% respecte del pressupost entitats tercer sector social	1,25
Ocupació remunerada	2.266
% respecte d'ocupació Catalunya	0,1
% respecte d'ocupació sector cultural empresarial	2,2
% respecte d'ocupació tercer sector social	2,2

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

En termes relatius (vegeu taules 18 i 19), les entitats del tercer sector cultural a Catalunya representarien l'any 2013:

- El 0,6 % de les empreses del país i al voltant del 10 % de les empreses culturals.
- El 0,04 % o el 0,24 % del VAB del país (depenent de si es té en compte o no el valor econòmic del treball voluntari), el 2 % o el 12,1 % del VAB del sector cultural, així com l'1,25 % o el 7,6 % del volum econòmic generat pel tercer sector social.
- El 0,1 % dels treballadors de l'economia catalana; el 2,2 % dels treballadors culturals i el 2,2 % dels treballadors del tercer sector social.

Taula 19. Principals resultats de l'impacte econòmic del tercer sector cultural a Catalunya, amb el valor econòmic del treball voluntari inclòs. 2013

Valor econòmic generat (supòsit 2)	453 milions
% respecte del VAB Catalunya	0,24
% respecte del VAB empreses culturals	12,07
% respecte del pressupost entitats tercer sector social	7,55

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

6. Referències bibliogràfiques

Ariño Villarroya, A. (setembre-gener 2009). "Articulación del Tercer Sector en España". *Revista del Tercer Sector*, n. 10.

BCF Consultors (2014) *Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Canto, A.; López-Aróstegui, R. (2010). *Libro Blanco del Tercer Sector de Bizkaia*. Bilbao: Observatorio. Disponible a: <http://www.3sbizkaia.net>.

Centre d'Estudis de Temes Contemporanis, (CETC). (2003) *Llibre blanc del tercer sector cívico-social*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Davies, L. (2004) "Valuing the voluntary sector in sport: rethinking economic analysis", *Leisure Studies*, 23 (4): 347-364.

Edis (2010). *Anuario del Tercer Sector de Acción Social en España*. Madrid: Fundación Luis Vives.

European Volunteer Centre (CEV) (2006). *Manifesto for Volunteering in Europe*. Published by the European Volunteer Centre.

European Volunteer Centre (CEV) (2008). *Putting Volunteering on the economic map of Europe*. [Ljubljana](#).

European Volunteer Centre (Centre Européen du Volontariat, CEV). (s.f.). *Economic Value of Volunteering*.

Fitoussi, J. P.; Stiglitz, J. E.; Sen, A. (2010). *Rapport de la Commission sur la mesure des performances économiques et du progrès social*. París: Ministère de l'Économie, de l'Industrie et de l'Emploi.

GHK Consulting (2010a). *Study on Volunteering in the European Union*. Brussel·les: Educational, Audiovisual & Culture Executive Agency (EAC-EA). [Directorate](#) General Education and Culture (DG EAC). European Commission.

GHK Consulting (2010b). *Country Report Spain. Volunteering in the European Union*. Educational, Audiovisual & Culture Executive Agency (EAC-EA). [Directorate](#) General Education and Culture (DG EAC). European Commission.

GVA Grimley (2010). *The economic significance of the third sector in Lincolnshire*. [Lincolnshire](#) County Council.

International Labour Organization (ILO) (2011). *ILO Manual on the Measurement of Volunteer Work*. Switzerland: International Labour Organization (ILO). Disponible a: http://ccss.jhu.edu/wp-content/uploads/downloads/2012/01/ILO_Manual_FINAL_English_1.4.2012.pdf.

Johns Hopkins University (s.f.). *Comparative Nonprofit Sector Project*. Disponible a: Center for Civil Society Studies at the Johns Hopkins Institute for Policy Studies. Disponible a: <http://www.ccss.jhu.edu/index.php?section=content&view=9&sub=3>.

Kendall, J.; Knapp, M. (2000). "Measuring the performance of voluntary organizations", *Public Management Review*, 2(1): 105-132.

Malin, A. (2009). "Impact and evaluation in the UK third sector: reviewing literature and exploring" ideas, *Working Paper*, n. 27: Third Sector Research Centre.

Kendall, J.; Knapp, M. (2000). "Measuring the performance of voluntary organizations", *Public Management Review*, 2(1): 105-132.

Malin, A. (2009). "Impact and evaluation in the UK third sector: reviewing literature and exploring" ideas, *Working Paper*, n. 27: Third Sector Research Centre.

Mas, P.; Pros, A. (2008). *L'estat del tercer sector cultural a Catalunya. El lideratge de les federacions, una visió qualitativa*. Barcelona: Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Morales Gutiérrez, A. C. (setembre-desembre 2009). "Innovación 'abierta' en el Tercer Sector: el modelo organizativo 2.0". *Revista Española del Tercer Sector de Acción Social*, n. 13.

Observatori del Tercer Sector i Taula d'entitats del Tercer Sector de Catalunya (2013). *Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya*. Barcelona: Observatori del Tercer Sector - Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.

Oliván Villobas, C.; Ruiz Olano, J. M. (2003). *El Tercer Sector en Aragón. Un análisis sociológico*. Zaragoza: Consejo Económico y Social de Aragón.

Plataforma del Voluntariado de España (2011). Diagnóstico de la situación del voluntariado de acción social en España. Madrid: *Informes, Estudios e Investigación del Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad*.

Ruiz Olabuénaga, J. I. (2001). "El voluntariado en el contexto europeo", *Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales*, n. 31, extra.

Salamon, L. M.; Sokolowski, S. W.; Haddock, M. A. (2011) "Measuring the Economic Value of Volunteer Work Globally - Concepts, Estimates, and a Roadmap to the Future", *Annals of Public and Cooperative Economics*, v. 82, n. 3, p. 217-252.

Sajardo Moreno, A. (1996). *Análisis económico del sector no lucrativo*. Valencia: Editorial Tirant lo Blanch.

Sajardo, A.; Serra, I. (2011) "The Economic Value of Volunteer Work: Methodological Analysis and Application to Spain", *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, v. 40, n. 5, p. 873-895.

Serra Yoldi, I.; Sajardo Moreno, A. (2007) *La contribución del voluntariado de la Comunitat Valenciana en la contabilidad nacional*. Valencia: FUNDAR -Tirant lo Blanch - Serie Debates Cuadernos de Solidaridad.

United Nations (2003) *Handbook on Nonprofit Institutions in the System of National Accounts*. United Nations publication Sales No. E.03.XVII.9 ST/ESA/ STAT/SER.F/91. New York, 2003. Disponible a: http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf

United Nations et al. (2008) *System of National Accounts 2008*. United Nations: Nova York. Disponible <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/SNA2008.pdf>.

United States Bureau of Labor Statistics (2010) *Volunteers by annual hours of volunteer activities and selected characteristics*. Disponible a: <http://www.bls.gov/news.release/volun.t02.htm>.

Vidal, P.; Castiñeira, À.; Iglesias, M.; Miroso, M.; Villa, A. (2003). *Libro blanco del tercer sector cívico-social en Catalunya*. Documento de Síntesis. Barcelona: Colección Papers de Investigació OTS (Observatorio del Tercer Sector), n. 1.

Villarroya Planas, A. (dir.); Escardíbul Ferrà, J.O.; Benlliure Moreno, F. (2012) “L’impacte econòmic del tercer sector cultural a Catalunya”, *Estudis, Fulls de Cultura i Comunicació*, n. 27, octubre 2013, pp. 1-54. Disponible a: http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/SSCC/GT/Arxius%20GT/EC3r_sector.pdf

Westall, A. (2009a). “Business or third sector? What are the dimensions and implications of researching and conceptualising the overlap between business and third sector?”, *Working Paper*, n. 26, Regne Unit : Third Sector Research Centre.

Westall, A. (2009b). “Economic analysis and the third sector. Overview of economic analysis in relation to the third sector”, *Working Paper*, n. 14, [United Kingdom](#): Third Sector Research Centre.

7. Annexos

Taula 1. Nombre d'entitats del tercer sector cultural a Catalunya que han respost l'enquesta, segons pressupost anual, en nombres absoluts i en percentatge. 2013

	Nombres absoluts	%
Més d'1.000.000 euros	1	0,09
Entre 500.001 i 1.000.000 euros	3	0,28
Entre 300.001 i 500.000 euros	5	0,47
Entre 200.001 i 300.000 euros	9	0,84
Entre 100.001 i 200.000 euros	13	1,21
Entre 50.001 i 100.000 euros	65	6,06
Entre 25.001 i 50.000 euros	88	8,21
Entre 10.001 i 25.000 euros	143	13,34
Entre 5.001 i 10.000 euros	186	17,35
Entre 3.000 i 5.000 euros	194	18,10
Menys de 3.000 euros	365	34,05
Total	1.072	100,00

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Taula 2. Nombre d'entitats del tercer sector cultural a Catalunya, elevades a la població, segons pressupost anual, en nombres absoluts i en percentatge. 2013

	Nombres absoluts	%
Més d'1.000.000 euros	3	0,09
Entre 500.001 i 1.000.000 euros	10	0,28
Entre 300.001 i 500.000 euros	16	0,47
Entre 200.001 i 300.000 euros	29	0,84
Entre 100.001 i 200.000 euros	42	1,21
Entre 50.001 i 100.000 euros	209	6,06
Entre 25.001 i 50.000 euros	283	8,21
Entre 10.001 i 25.000 euros	460	13,34
Entre 5.001 i 10.000 euros	598	17,35
Entre 3.000 i 5.000 euros	623	18,10
Menys de 3.000 euros	1.173	34,05
Total	3.445	100,00

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Taula 3. Mitjana del pressupost per trams, en nombres absoluts. 2013

Més d'1.000.000 euros _ Supòsit 1	1.000.001
Més d'1.000.000 euros _ Supòsit 2	1.500.002
Entre 500.001 i 1.000.000 euros	750.001
Entre 300.001 i 500.000 euros	400.001
Entre 200.001 i 300.000 euros	250.001
Entre 100.001 i 200.000 euros	150.001
Entre 50.001 i 100.000 euros	75.001
Entre 25.001 i 50.000 euros	37.501
Entre 10.001 i 25.000 euros	17.501
Entre 5.001 i 10.000 euros	7.501
Entre 3.000 i 5.000 euros	4.000
Menys de 3.000 euros	1.500

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Tenint en compte els imports de referència:

Taula 4. Pressupost anual de les entitats del tercer sector cultural a Catalunya, en nombres absoluts. 2013

Més d'1.000.000 euros _ Supòsit 1	3.213.623
Més d'1.000.000 euros _ Supòsit 2	4.820.434
Entre 500.001 i 1.000.000 euros	7.230.648
Entre 300.001 i 500.000 euros	6.427.247
Entre 200.001 i 300.000 euros	7.230.658
Entre 100.001 i 200.000 euros	6.266.579
Entre 50.001 i 100.000 euros	15.666.499
Entre 25.001 i 50.000 euros	10.605.085
Entre 10.001 i 25.000 euros	8.042.312
Entre 5.001 i 10.000 euros	4.483.298
Entre 3.000 i 5.000 euros	2.493.769
Menys de 3.000 euros	1.758.870
Pressupost Total Supòsit 1	73.418.588
Pressupost Total Supòsit 2	75.025.400

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística del tercer sector cultural de Catalunya – 2013

Taula 5. Estimació del pressupost de les associacions federades a Catalunya. 2007

	Entitats que responen l'enquesta (en %)	Entitats que responen l'enquesta (en valor absolut)	Mitjana pressupost per entitat que respon l'enquesta Supòsit 1	Pressupost total entitats que responen l'enquesta Supòsit 1	Mitjana pressupost per entitat que respon l'enquesta Supòsit 2	Pressupost total entitats que responen l'enquesta Supòsit 2
Més d'1.000.000 euros	0,4	3	1.000.001	3.044.003	1.500.002	4.566.005
Entre 500.001 i 1.000.000 euros	0,7	5	750.001	3.995.253	750.001	3.995.253
Entre 300.001 i 500.000 euros	0,9	7	400.001	2.739.603	400.001	2.739.603
Entre 200.001 i 300.000 euros	1,7	13	250.001	3.234.256	250.001	3.234.256
Entre 100.001 i 200.000 euros	3	23	150.001	3.424.511	150.001	3.424.511
Entre 50.001 i 100.000 euros	5,5	42	75.001	3.139.167	75.001	3.139.167
Entre 5.000 i 50.000 euros	44,2	336	27.500	9.249.955	27.500	9.249.955
Menys de 5.000 euros	38,1	290	2.500	724.853	2.500	724.853
ns/nc	5,5	42	38.833	1.625.338	40.833	1.709.048
Total	100,0	761		31.176.939	3.195.837	32.782.651

	Entitats que responen l'enquesta (en valor absolut)	Població (en valor absolut)	Mitjana pressupost població Supòsit 1	Pressupost total població Supòsit 1	Mitjana pressupost població Supòsit 2	Pressupost total població Supòsit 2
Més d'1.000.000 euros	3	10	1.000.001	9.917.362	1.500.002	14.876.043
Entre 500.001 i 1.000.000 euros	5	17	750.001	13.016.533	750.001	13.016.533
Entre 300.001 i 500.000 euros	7	22	400.001	8.925.628	400.001	8.925.628
Entre 200.001 i 300.000 euros	13	42	250.001	10.537.208	250.001	10.537.208
Entre 100.001 i 200.000 euros	23	74	150.001	11.157.058	150.001	11.157.058
Entre 50.001 i 100.000 euros	42	136	75.001	10.227.406	75.001	10.227.406
Entre 5.000 i 50.000 euros	336	1.096	27.500	30.136.353	27.500	30.136.353
Menys de 5.000 euros	290	945	2.500	2.361.569	2.500	2.361.569
ns/nc	42	136	38.833	5.295.351	40.833	5.568.079
Total	761	2.479		101.574.469		106.805.877

Nota: Els ns/nc s'han assignat segons el pes de cada tram pressupostari en les respostes.

Taula 5. Estimació del pressupost de les associacions no federades a Catalunya. 2009

	Entitats que responen l'enquesta (en %)	Entitats que responen l'enquesta (en valor absolut)	Mitjana pressupost per entitat que respon l'enquesta Supòsit 1	Pressupost total entitats que responen l'enquesta Supòsit 1	Mitjana pressupost per entitat que respon l'enquesta Supòsit 2	Pressupost total entitats que responen l'enquesta Supòsit 2
Més de 50.000 euros	7,7	54	50.001	2.722.004	75.002	4.083.034
Entre 25.001 i 50.000 euros	5,9	42	37.501	1.564.279	37.501	1.564.279
Entre 10.001 i 25.000 euros	11,6	82	17.501	1.435.292	17.501	1.435.292
Entre 5.001 i 10.000 euros	14,9	105	7.501	790.178	7.501	790.178
Entre 3.000 i 5.000 euros	14,6	103	4.000	412.888	4.000	412.888
Menys de 3.000 euros	44,0	311	1.500	466.620	1.500	466.620
Sense pressupost	0,8	6	0	0	0	0
ns/nc	0,5	4	10.454	36.955	12.379	43.760
Total	100,0	707		7.428.216		8.796.051

	Entitats que responen l'enquesta (en valor absolut)	Població (en valor absolut)	Mitjana pressupost població Supòsit 1	Pressupost total població Supòsit 1	Mitjana pressupost població Supòsit 2	Pressupost total població Supòsit 2
Més de 50.000 euros	54	504	50.001	25.192.151	75.002	37.788.479
Entre 25.001 i 50.000 euros	42	386	37.501	14.477.404	37.501	14.477.404
Entre 10.001 i 25.000 euros	82	759	17.501	13.283.628	17.501	13.283.628
Entre 5.001 i 10.000 euros	105	975	7.501	7.313.096	7.501	7.313.096
Entre 3.000 i 5.000 euros	103	955	4.000	3.821.278	4.000	3.821.278
Menys de 3.000 euros	311	2.879	1.500	4.318.568	1.500	4.318.568
Sense pressupost	6	52	0	0	0	0
ns/nc	4	33	10.454	342.018	12.379	404.997
Total	707	6.543		68.748.143		81.407.449

Nota: Els ns/nc s'han assignat segons el pes de cada tram pressupostari en les respostes

Font: Estadística del tercer sector cultural de Catalunya — 2013

Data de publicació: octubre de 2015

Edita: Gabinet Tècnic

ISSN: 2385-3255

Dipòsit legal: B 5700-2014

[Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/)
[No adaptada de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/)